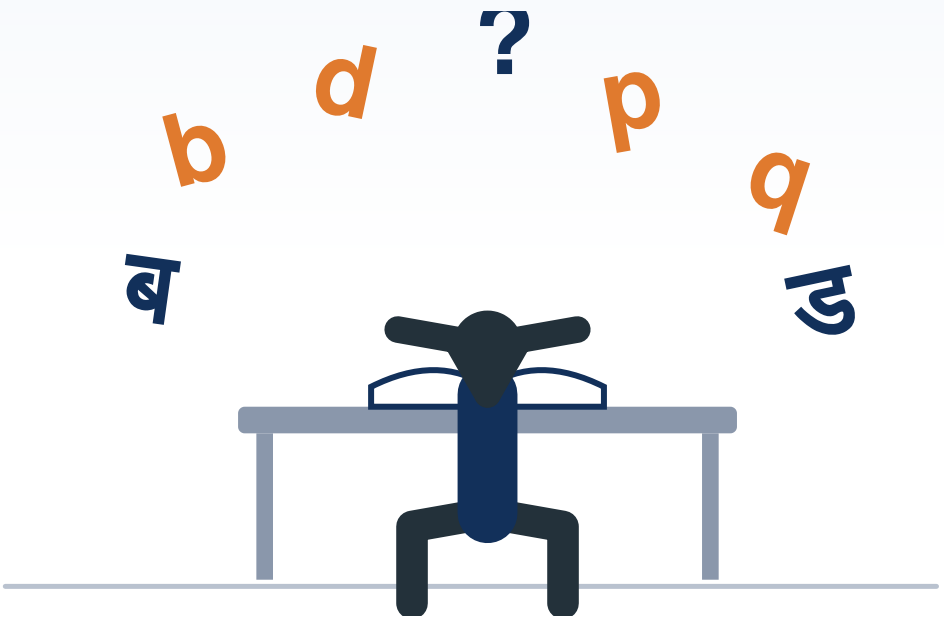
वाचन-लेखनातील विशिष्ट अडचण

डिस्लेक्सिया

डॉ. आनंद दिवाण

कन्सल्टंट न्यूरॉलॉजिस्ट · प्रौढ व लहान मुले

मेंदू, मणका, नस व स्नायू विकार तज्ज्ञ

MBBS, DNB (Neurology) · MMC Reg. No. 88279

नारायणी हॉस्पिटल **0253 2224411**

डॉ. आनंद दिवाण न्यूरॉलॉजी क्लिनिक **0253 2472111**

अपॉइंटमेंटसाठी स्कॅन करा

आपल्या क्लिनिकमध्ये खालील आजारांवर उपचार होतात

- फिट / आकडी / झटके (एपिलेप्सी)
- अर्धांगवायू (पॅरालिसिस, स्ट्रोक)
- वारंवार डोके दुखणे, मायग्रेन
- चक्कर येणे, तोल जाणे
- पार्किन्सन, हात-पाय थरथरणे, हालचाली मंदावणे
- स्मरणशक्ती कमी होणे (डिमेन्शिया)
- मान व पाठदुखी, सायटिका, मणक्याचे विकार
- हात-पायांना मुंग्या येणे, जळजळ (न्यूरोपॅथी)
- स्नायूंची ताकद कमी होणे
- अपघातात मेंदूला मार लागणे
- रात्री झोप न येणे
- लहान मुलांमध्ये फिट येणे, उशिरा चालणे-बोलणे, वाढीतील अडचणी

नारायणी हॉस्पिटलमध्ये एकाच छताखाली तपासण्या

EEG · व्हिडिओ EEG · EMG / NCS · VEP · BERA · VNG (चक्कर तपासणी) · CT ब्रेन · CSF तपासणी · सर्व रक्त तपासण्या

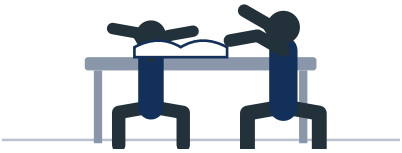
प्रत्येकाला तपासण्यांची गरज नसते. गरज असल्यास कोणती व का, हे डॉक्टर समजावून सांगतात.

डिस्लेक्सिया म्हणजे काय?

मूल **हुशार** असूनही, डोळे व कान व्यवस्थित असूनही आणि नीट शिकवूनही त्याला **वाचणे व स्पेलिंग / शुद्धलेखन** शिकताना येणारी विशिष्ट अडचण म्हणजे डिस्लेक्सिया.

अक्षर आणि त्याचा उच्चार यांची जोडणी करणे मुलाला अवघड जाते. त्यामुळे वाचन हळू, थकवणारे आणि चुकांनी भरलेले होते.

c - a - t

हे सामान्य आहे – सुमारे **५ पैकी १ मुलाला** वाचनात काही अडचण असते. डिस्लेक्सिया असलेली बहुतेक मुले हुशार, कल्पक आणि विचार करण्यात चांगली असतात.

डिस्लेक्सिया म्हणजे हे नाही

- कमी बुद्धी
- आळस किंवा आवड नसणे
- डोळ्यांचा दोष

हे कशामुळे होते?

मेंदूच्या **डाव्या बाजूचा वाचनाचा भाग** कमी कार्यक्षमतेने काम करतो. बोललेल्या शब्दाचे छोटे छोटे उच्चार वेगळे करणे मुलाला अवघड जाते – उदा. क-म-ळ.

- अनुवंशिकता – आई-वडिलांना वाचनाची अडचण असल्यास मुलालाही शक्यता जास्त
- अनेक जनुके (जीन्स) कारणीभूत; पालकांच्या कोणत्याही चुकीमुळे होत नाही
- जन्मापासूनच असते; शाळा सुरू झाल्यावर लक्षात येते

गैरसमज आणि सत्य

✗ तो b ऐवजी d लिहितो, म्हणजे डिस्लेक्सिया.	✓ अनेक लहान मुले असे करतात. डिस्लेक्सिया ही उच्चारांची अडचण आहे, उलटी अक्षरे नव्हे.
✗ आपोआप सुधारेल.	✓ मदतीशिवाय अंतर तसेच राहते. लवकर मदत सर्वात फायदेशीर.
✗ अशी मुले यशस्वी होत नाहीत.	✓ योग्य आधाराने अनेकजण डॉक्टर, इंजिनिअर, वकील, कलाकार बनतात.

लक्षणे कशी ओळखावी?

शाळेपूर्वी (३–५ वर्षे)

- उशिरा बोलणे, बोबडे बोलणे चालूच
- बडबडगीते / यमक शिकता येत नाहीत
- स्वतःच्या नावातील अक्षरे ओळखता येत नाहीत

शाळेत जाणारी मुले

- हळू, अडखळत, चुकांनी भरलेले वाचन
- शब्दांचा अंदाज लावतो, छोटे शब्द गाळतो
- शुद्धलेखन / स्पेलिंग खूप कमकुवत
- सारख्या उच्चारांच्या शब्दांत गोंधळ
- कोणी वाचून दाखवले तर नीट समजते

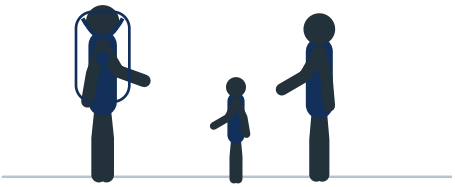
मोठी मुले व प्रौढ

- वाचन हळू व थकवणारेच राहते
- परीक्षेत वेळेत पेपर पूर्ण होत नाही
- नवीन भाषा शिकणे खूप अवघड
- योग्य शब्द आठवायला वेळ लागतो

> वाचनात कमकुवत मुले बहुधा विचार करणे, चित्रकला, खेळ किंवा वस्तू बनवण्यात चांगली असतात.

निदान कसे केले जाते?

मानसशास्त्रज्ञ किंवा विशेष शिक्षकांनी केलेल्या **वाचन व बुद्ध्यांक (IQ) चाचण्या** आणि डॉक्टरांची तपासणी यांवरून डिस्लेक्सियाचे निदान होते.

- डोळे व कानांची तपासणी – इतर कारणे वगळण्यासाठी
- IQ चाचणी – मुलाची बुद्धी सामान्य आहे हे दाखवण्यासाठी
- वाचनाची अचूकता, वेग, शुद्धलेखन व उच्चार-कौशल्य यांच्या चाचण्या
- डॉक्टरांची तपासणी बहुधा सामान्य असते; फिट्ससारखा इतर त्रास असेल तरच ईईजी किंवा एमआरआय

> तिसरी-चौथीपर्यंत वाट पाहू नका. पालकांना वाचनाची अडचण होती आणि मूल उशिरा बोलले किंवा यमक जमत नसेल, तर लवकर तपासणी करा.

उपचार

लवकर वाचन कार्यक्रम

अक्षर व त्याचा उच्चार टप्प्याटप्प्याने जोडून शिकवणे (फोनिक्स). केजी किंवा पहिलीतच सुरू करणे सर्वोत्तम.

विशेष शिक्षक / उपचारात्मक शिक्षण

आठवड्यातून अनेकदा, एकास-एक नियमित सत्रे.

परीक्षेत सवलती

जास्त वेळ ही सर्वात उपयुक्त मदत. लेखनिक, तोंडी परीक्षा, दुसऱ्या / तिसऱ्या भाषेत सवलत – बोर्डाच्या नियमानुसार (प्रमाणपत्र आवश्यक).

तंत्रज्ञान

ऑडिओ पुस्तके, मजकूर वाचून दाखवणारी ॲप्स, संगणकावर टायपिंग.

डिस्लेक्सियासाठी स्वतंत्र औषध नाही. सोबत एडीएचडी असल्यास त्याचे वेगळे उपचार लागतात.

पालकांनी काय करावे?

- रोज मुलासोबत मोठ्याने वाचा
- यमक व उच्चारांचे खेळ खेळा
- फक्त गुणांचे नव्हे, प्रयत्नांचे कौतुक करा
- ऑडिओ पुस्तके, गोष्टी ऐकू द्या
- गृहपाठासाठी जास्त वेळ द्या; भावंडांशी तुलना करू नका
- मुलाच्या आवडी जोपासा – चित्रकला, खेळ, संगीत, वस्तू बनवणे
- वर्गशिक्षक व शाळेला कल्पना द्या

लक्षात ठेवा

- डिस्लेक्सिया सामान्य आहे, मुलाचा दोष नाही.
- मदत जितकी लवकर, परिणाम तितका चांगला.
- परीक्षेत जास्त वेळ मिळाल्याने मोठा फरक पडतो.
- तुमचे मूल खूप काही साध्य करू शकते.

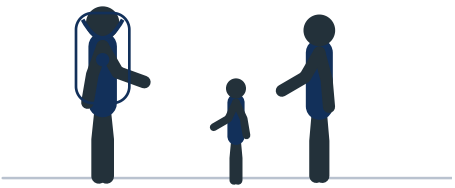
डॉक्टरांना केव्हा भेटावे?

डॉक्टरांना भेटा जर –

- सोबत लक्ष न लागणे किंवा अतिचंचलता असेल
- बोलणे उशिरा सुरू झाले असेल
- नजर स्थिर होणे किंवा फिट्स येत असतील
- मुलाचा आत्मविश्वास कमी होत असेल, उदास असेल किंवा शाळेत जायला नकार देत असेल
- ऐकण्याबद्दल किंवा दृष्टीबद्दल शंका असेल

भेटीला येताना सोबत आणा

- जुने रिपोर्ट, स्कॅन व प्रिस्क्रिप्शन
- मूल सध्या घेत असलेल्या औषधांची यादी
- शाळेच्या वह्या, प्रगतिपुस्तक व शिक्षकांचे शेरे
- त्रासाचे छोटे मोबाईल व्हिडिओ (फिट्स, वागणूक, चालणे)
- जन्माचे व लसीकरणाचे कार्ड

डॉक्टरांना विचारायचे प्रश्न

भेटीपूर्वी आपले प्रश्न येथे लिहून ठेवा, म्हणजे काहीही विसरणार नाही.

प्रगती नोंदवही

दर आठवड्याला झालेले बदल लिहा आणि प्रत्येक भेटीत हे पान दाखवा.

तारीख	काय दिसले / बदल	थेरपी / औषध

अपॉइंटमेंटसाठी

सोमवार ते शनिवार · रविवारी बंद

नारायणी हॉस्पिटल

तपासणी, सर्व टेस्ट व ॲडमिशन

श्री वल्लभ नगर, हॉटेल छानच्या मागे, मुंबई नाक्याजवळ, नाशिक ४२२००९

तपासणी: सकाळी ११ ते दुपारी ३ · टेस्ट: सकाळी १० ते सायं. ५

हॉस्पिटल इमर्जन्सीसाठी २४ तास सुरू

0253 2224411

डॉ. आनंद दिवाण न्यूरॉलॉजी क्लिनिक

संध्याकाळची तपासणी

११, यशिका प्लाझा, सत्यम स्वीटजवळ, गोविंद नगर, नाशिक ४२२००९

तपासणी: सायं. ६ ते रात्री ८

0253 2472111

अपॉइंटमेंटसाठी स्कॅन करा

किंवा WhatsApp वर बुक करा

83900 00385 · 93702 54026

WhatsApp फक्त अपॉइंटमेंटसाठी आहे.

narayanihospitalfrontdesk@gmail.com

www.diwanneurology.com

अधिक माहिती ऑनलाइन

डॉ. आनंद दिवाण · MBBS, DCH, DNB (Pediatrics), DNB (Neurology), PGDDN · MMC Reg. No. 88279

ही पुस्तिका सर्वसाधारण माहितीसाठी आहे; डॉक्टरांच्या सल्ल्याला पर्याय नाही. इमर्जन्सीमध्ये जवळच्या हॉस्पिटलमध्ये जा.